

Torah from Around the World

*Het is toegestaan te liegen ter wille van de vrede,
maar de vrede mag nooit een leugen worden.*

(vrij naar BT Jevamot 65b, 6-8)

Sjabbat 3 september 2022/ 7 Eloel 5782, Sjoftiem, Devariem /Deuteronomium 16:18 - 21:9

Tanach blz. 385 - 393

Haftara: Jesjaja 51:12 - 52:12

Tanach blz. 888 - 890

Vertaler: Eddy Robles

Commentaar: **Rabbin Matthew V. Soffer** is rabbin van de Judea Reform Congregation te Durham.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.myjewishlearning.com/article/grow-grow/>

"Groei, groei!"

Waarom de Tora het menselijk leven gelijkstelt aan het leven van een boom.

De sidra van deze week is een kerntekst binnen de Joodse milieubeweging, omdat zij het gebod bevat om bomen in het veld niet te vernietigen (*bal taschiet*). Uiteindelijk evolueert dit gebod door de Joodse rechtsgeschiedenis naar het bredere concept van het niet

verspillen van onze natuurlijke hulpbronnen. In dit gedeelte vertelt God de Jisraëlieten dat ze tijdens de militaire veroveringsoperaties geen vruchtdragende bomen mogen vernietigen. Men kan duidelijk de bruikbaarheid van deze wet afleiden, maar de redenering is nogal eigenaardig en roept meer vragen op dan ze beantwoordt.

De tekst luidt:

Als u een stad langdurig moet belegeren, mag u haar boomgaarden niet vernietigen. Laat de bijl rusten en laat de bomen staan, want u moet er zelf van eten. *Ki ha'adam ets hasade lavo mipanecha?* Is een boom soms een mens dat u tegen hem moet strijden? (Devariem/Deuteronomium 20:19)

Wat een vreemde retorische vraag, of zelfs raadselachtige verklaring voor een gebod en voedingsbodem voor generaties fascinerend Tora-commentaar. De grote vertolkers van onze traditie behandelden de Tora niet alleen als een soort regelboek, noch als een mythe van oorsprong, maar als een tableau waarop ze hun eigen ultieme vragen konden schilderen.

De 13e-eeuwse grammaticus Ibn Ezra schilderde op het doek een duidelijke interpretatie van het vers - dat het helemaal niet als een vraag, maar eerder als een uitspraak is: "*Ki ha'adam ets hasade*", "de mens is een boom in het veld." Volgens Ibn Ezra, door het menselijk leven gelijk te stellen aan het leven van een boom, komt de vernietiging van die boom neer op de vernietiging van een menselijk leven. Bij uitbreiding komt het beschermen of sparen van die boom overeen met het beschermen of bevestigen van het menselijk leven.

Een ander 13e-eeuws Spaans werk, *Sefer HaChinoech*, legt verder uit:

Het doel van deze mitswa [*bal tashchiet*] is om ons te leren lief te hebben wat goed en de moeite waard is en eraan vast te houden, zodat het goede een deel van ons wordt en we alles wat slecht en destructief is zullen vermijden. Dit is de weg van de rechtvaardigen en degenen die de samenleving verbeteren, die van vrede houden: dat niets, zelfs geen mosterdzaadje, voor de wereld verloren gaat... Niet zo zijn de goddelozen, die... zich verheugen in de vernietiging... en daarom zichzelf vernietigen." (*Sefer HaChinoech*, #529)

Voor *Sefer HaChinoech* betekent het niet vernietigen van een boom het belichamen van de houding dat we elke vernietiging die we zien moeten betreuren en elke vernietiging die we kunnen voorkomen, moeten voorkomen. Door anders te kiezen, zo stelt hij, betonen mensen zich goddeloos, of zelfs zelfdestructief.

Onze *mitswot* (meervoud van *mitswa*) - die we in dit seizoen voorafgaand aan de Hoge Heilige Dagen zouden kunnen vertalen als "onze verplichtingen aan de mensheid en God" - dagen ons uit om aandacht te schenken aan de ultieme ontmoeting met het leven zelf. Ieder mens is een krachtige variabele in constante weifeling tussen vernietigings- en scheppingskrachten.

Er is een prachtige chassidische leer die zegt dat er vijf belangrijkste *mitswot* zijn in de hele Joodse traditie, en de eerste komt juist uit de sidra van deze week:

- *Tamiehm tihieje*. U moet volledig op de Eeuwige, uw God gericht zijn. (Deuteronomium 18:13)
- *Sjiwiti Adonai*. Steeds houd ik de Eeuwige voor ogen. (Psalm 16:8)
- *V'ahavta l'reëcha kamocha*. Heb je naaste lief als jezelf. (Leviticus 19:18)
- *B'chol drachecha da'ehoe*. Denk aan Hem bij alles wat je doet. (Spreuken 3:6)
- *Hatzneia lechet im Elohecha*. Nederig de weg te gaan van je God. (Micha 6:8)

Samen vormen deze vijf leringen een eenheid, in de vorm van een acrostichon. De beginletters van die leringen - Tav, Sjien, Wav, Beet, Hé - vormen samen het Hebreeuwse woord *tesjoeva*, het Joodse concept van terugkeer of bekering.

Deze week beginnen we met de maand Eloel, de maand waarin we gedrag oefenen dat ons aanspoort om terug te keren naar ons heiligste zelf.

De sidra van deze week roept uit: "De mens is een boom in het veld!"

Helpen we of doen we pijn? Gebruiken we woorden liefdevol of hardvochtig? Helpen we onszelf groeien of hakken we onszelf om?

Midrasj Rabba leert dat elke grasspriet zijn eigen engel heeft, die hem vanuit de hemel aanspoort en tegen hem fluistert: "Groei, groei."

Welkom in de maand Eloel: een seizoen waarin we, net als grassprietten - als de boom in het veld - weer terugkeren, op weg naar de schepping. Zoals onze traditie ons toefluistert: groei.